

ВИДОВЕ РІЗНОМАНІТТЯ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН У КОЛЕКЦІЇ БОТАНІЧНОГО САДУ ЖНАЕУ

Мойсієнко В. В., Стоцька С. В.

Житомирський національний агроекологічний університет

Найважливішим завданням ботанічних садів і дендрологічних парків є збереження генофонду рослин. У Ботанічному саду Житомирського національного агроекологічного університету створена і вивчається колекція лікарських рослин, яка значно поповнює загальну кількість інтродукованих декоративних трав'янистих рослин. Частина лікарських видів інтродукована

насінням, яке одержано за делектусами із ботанічних садів і дендропарків України, інша частина – завезена експедиційним шляхом живим посадковим матеріалом із природних умов України.

Нині в медицині України використовують близько 3000 речовин, субстанцій і препаратів, понад 40 % яких виготовляють із рослинної сировини і майже 50% – за її участю, причому більшість рослин є дикорослими, природні ресурси багатьох з них обмежені [1].

Особливу групу в ботанічному саду займають фітонцидно-лікарські рослини, які є важливим компонентом формування та регулювання життя на Землі, взаємозв'язків, природних регулюючих механізмів екосистем. Основними напрямками застосування цих рослин у житті людського суспільства є фітодизайн, гуманітарна та ветеринарна медицина, бджільництво, харчова, косметична, парфумерна та інші галузі виробництва, захист рослин від шкідливих організмів у фітокультурології тощо.

Фітонцидно-лікарські рослини особливого значення набувають при розробці фітодизайнових композицій відкритого і закритого ґрунту, які крім естетичного задоволення ставлять за мету очищення оточуючого середовища від несприятливих чинників, що негативно впливають на довкілля та людей. Створюють фітодизайн, як правило, у житлових та інших приміщеннях, на відкритих територіях навколо них, у місцях відпочинку та лікування, в умовах виробництва, особливо з важкими умовами праці, при окультуренні та рекультивації земель тощо.

Створення колекції лікарських рослин у Ботанічному саду становить невід'ємну частину процесу інтродукції рослин з метою вивчення біологічних особливостей росту і розвитку в нових умовах та удосконалення технології їх вирощування. Колекція представлена рядом лікарських та ароматичних рослин, а серед дендрофлори нашого ботанічного саду нараховується ще 275 видів (кущі, напівкущі, дерева), котрі мають лікарське значення.

Колекційний фонд лікарських трав'янистих рослин Ботанічного саду нараховує понад 119 видів, які відносяться до 40 родин (табл. 1).

Таблиця 1

Колекція лікарських рослин кафедри рослинництва ЖНАЕУ,
що знаходиться у Ботанічному саду, 1999-2013 рр.

№ з/п	Українська назва рослин	Латинська назва	Родина
1	2	3	4
1.	Аквалігія (водозбір, орлики звичайні)	<i>Aquilegia vulgaris</i> L.	Жовтецеві (Ranunculaceae)
2.	Алтея лікарська	<i>Althaea officinalis</i> L.	Мальвові (Malvaceae)
3.	Амарант волотистий	<i>Amaranthus paniculatum</i> L.	Амарантові (Amaranthaceae)
4.	Бадан товстолистий	<i>Bergenia crassifolia</i> L.	Ломикаменеві (Saxifragaceae)
5.	Барвінок малий	<i>Vinka minor</i> L.	Барвінкові (Aposupaseae)
6.	Боби кінські	<i>Faba bona</i> Mill.	Бобові (Fabaceae)
7.	Буквиця лікарська	<i>Betonica officinalis</i> L.	Губоцвіті (Labiatae)
8.	Буркун лікарський	<i>Melilotus oficinale</i> L.	Бобові (Fabaceae)
9.	Валеріана лікарська	<i>Valeriana officinalis</i> L.	Валеріанові (Valerianaceae)
10.	Вербозілля звичайне (вербейник)	<i>Lysimachia vulgaris</i> L.	Первоцвіті (Primulaceae)
11.	Вероніка дібровна	<i>Veronica chamaedrys</i> L.	Ранникові (Scrophulariaceae)

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
12.	Вероніка колосиста	<i>Veronica spicata</i> L.	Ранникові, (<i>Scrophulariaceae</i>)
13.	Вовчуг польовий (стальник)	<i>Onomis arvensis</i> L.	Бобові (<i>Fabaceae</i>)
14.	Волошка лучна	<i>Centaurea jacea</i> L.	Айстрові (<i>Asteraceae</i>)
15.	Гісоп лікарський	<i>Hyssopus officinalis</i> L.	Губоцвіті (<i>Labiatae</i>)
16.	Головатень круглоголовий	<i>Echinops sphaerocephalus</i> L.	Айстрові (<i>Asteraceae</i>)
17.	Горох посівний	<i>Pisum sativum</i> L.	Бобові (<i>Fabaceae</i>)
18.	Гравілат річковий	<i>Geum rivale</i> L.	Розові (<i>Rosaceae</i>)
19.	Грицики звичайні	<i>Capsella bursa-pastoris</i> L.	Капустяні (<i>Brassicaceae</i>)
20.	Гірчак зміїний	<i>Polygonum bistorta</i> L.	Гречкові (<i>Polygonaceae</i>)
21.	Гірчак Вейріха	<i>Polygonum Weyrichii</i> F.Schmidt.	Гречкові (<i>Polygonaceae</i>)
22.	Гірчак Забайкальський	<i>Polygonum divaricatum</i> L.	Гречкові (<i>Polygonaceae</i>)
23.	Деревій тисячолістий	<i>Achillea millefolium</i> L.	Айстрові (<i>Asteraceae</i>)
24.	Дивина густоквіткова	<i>Verbascum thapsiforme</i> Schrad.	Ранникові (<i>Scrophulariaceae</i>)
25.	Дурман звичайний	<i>Datura stramonium</i> L.	Пасльонові (<i>Solanaceae</i>)
26.	Едельвейс альпійський	<i>Leontopodium alpinum</i> Cass.	Айстрові (<i>Asteraceae</i>)
27.	Ельшольція Патрена	<i>Elscholtezia patrinii</i> L.	Макові (<i>Papaverales</i>)
28.	Енотера дворічна	<i>Oenothera biennis</i> L.	Онагрові (<i>Onagraceae</i>)
29.	Ехінацея пурпурова	<i>Echinacea purpurea</i> (L.) Moench.	Айстрові (<i>Asteraceae</i>)
30.	Еспарцет піщаний	<i>Onobrychis arenaria</i> (Kit) DC.	Бобові (<i>Fabaceae</i>)
31.	Живокіст лікарський	<i>Symphytum officinale</i> L.	Шорстколісті (<i>Boraginaceae</i>)
32.	Звіробій звичайний (перфорований)	<i>Hypericum perforatum</i> L.	Звіробійні (<i>Hypericaceae</i>)
33.	Змієголовник молдавський	<i>Dracocephalum moldavica</i> L.	Губоцвіті (<i>Labiatae</i>)
34.	Золотушник звичайний (золотарник)	<i>Solidago virgaurea</i> L.	Айстрові (<i>Asteraceae</i>)
35.	Кануфер великий	<i>Pyrethrum majus</i> (Desf.)Tzvel.	Айстрові (<i>Asteraceae</i>)
36.	Козлятник східний	<i>Galega officinalis</i> L.	Бобові (<i>Fabaceae</i>)
37.	Компанула (дзвоники скупчені)	<i>Campanula glomerata</i> L.	Дзвоникові (<i>Campanulaceae</i>)
38.	Конвалія звичайна	<i>Convallaria majalis</i> L.	Лілійні (<i>Liliaceae</i>)
39.	Конюшина лучна	<i>Trifolium pretense</i> L.	Бобові (<i>Fabaceae</i>)
40.	Котяча м'ята справжня	<i>Nepeta cataria</i> L.	Губоцвіті (<i>Labiatae</i>)
41.	Кропива дводомна	<i>Urtica dioica</i> L.	Кропивні (<i>Urticaceae</i>)
42.	Кропива коноплевидна	<i>Urtica cannabina</i> L.	Кропивні (<i>Urticaceae</i>)
43.	Копитняк європейський	<i>Asarum europaeum</i> L.	Хвилівникові (<i>Aristolochiaceae</i>)
44.	Кукурудза звичайна	<i>Zea mays</i> L.	Тонконогові (<i>Poaceae</i>)
45.	Кульбаба лікарська	<i>Taraxacum officinale</i> Web.	Айстрові (<i>Asteraceae</i>)
46.	Лаванда колосиста	<i>Lavandula officinalis</i> L.	Губоцвіті (<i>Labiatae</i>)
47.	Лаватера тюрінгська	<i>Lavatera thuringiaca</i> L.	Мальвові (<i>Malvaceae</i>)
48.	Лаконос американський	<i>Phytolacca Americana</i> L.	Лаконосові (<i>Phitolaccaceae</i>)
49.	Лофант анісовий	<i>Laphantus anisatus</i> Benth.	Губоцвіті (<i>Labiatae</i>)
50.	Левзея сафлоровидна	<i>Raponticum carthamoides</i> Willd.	Айстрові (<i>Asteraceae</i>)
51.	Лілія жовта водяна (гличики жовті)	<i>Nuphar luteum</i> Sibth. Et Sm.	Лататтецвіті (<i>Nymphaeaceae</i>)
52.	Лопух справжній	<i>Arctium lappa</i> L.	Айстрові (<i>Asteraceae</i>)
53.	Любисток лікарський	<i>Levisticum officinalis</i> Koch.	Зонтичні (<i>Ariaceae</i> , <i>Umbelliferae</i>)
54.	Льнянка звичайна	<i>Linaria vulgaris</i> Mill.	Ранникові (<i>Scrophulariaceae</i>)
55.	Льон багаторічний	<i>Linum perene</i> L.	Льонові (<i>Linaceae</i>)
56.	М'ята перцева	<i>Mentha piperita</i> L.	Губоцвіті (<i>Labiatae</i>)
57.	М'ята польова	<i>Mentha arvensis</i> L.	Губоцвіті (<i>Labiatae</i>)
58.	Макля дрібноплідна	<i>Macleaya microcarpa</i> (Maxim)Fedde	Макоцвіті (<i>Papaverales</i>)

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
59.	Материнка звичайна	<i>Origanum vulgare</i> L.	Губоцвіті (Labiatae)
60.	Мачок жовтий (рогатий)	<i>Glaucium corniculatum</i> (L.) Rudolph	Макоцвіті (Papaverales)
61.	Медуниця лікарська	<i>Pulmanaria officinalis</i> L.	Шорстколисті (Boraginaceae)
62.	Меліса лікарська	<i>Melissa officinalis</i> L.	Губоцвіті (Labiatae)
63.	Миколайчики польові	<i>Eryngium campestre</i> L.	Зонтичні (Apiaceae або Umbelliferae)
64.	Мильнянка лікарська	<i>Saponaria officinalis</i> L.	Гвоздичні (Caryophyllaceae)
65.	Молочай сонцегляд	<i>Euphorbia helioscopia</i>	Молочайні (Euphorbiaceae)
66.	Монарда трубчаста (золота меліса)	<i>Monarda didyma</i> L.	Губоцвіті (Labiatae)
67.	Нагідки лікарські	<i>Calendula officinalis</i> L.	Айстрові (Asteraceae)
68.	Наперстянка пурпурова	<i>Digitalis purpurea</i> L.	Ранникові (Scrophulariaceae)
69.	Настурція лікарська	<i>Nasturtium officinalis</i> L.	Настурцієві або Красолеві (Tropaeolaceae)
70.	Нетреба звичайна (зобник)	<i>Xanthium strumarium</i> L.	Айстрові (Asteraceae)
71.	Овес посівний	<i>Avena sativa</i> L.	Тонконогові (Poaceae)
72.	Оман високий	<i>Inula helenium</i> L.	Айстрові (Asteraceae)
73.	Перстач білий (п'ятипал)	<i>Potentilla alba</i> L.	Розові (Rosaceae)
74.	Перстач сріблястий	<i>Potentilla argentea</i> L.	Розові (Rosaceae)
75.	Пижмо звичайне	<i>Tanacetum vulgare</i> L.	Айстрові (Asteraceae)
76.	Пирій Колосовського	<i>Agropyron</i>	Тонконогові (Poaceae)
77.	Пирій повзучий	<i>Agropyron repens</i> L.	Тонконогові (Poaceae)
78.	Півники флорентійські	<i>Iris florentina</i> L.	Півникові (Iridaceae)
79.	Подорожник великий	<i>Plantago major</i> L.	Подорожникові (Plantaginaceae)
80.	Подорожник середній	<i>Plantago media</i> L.	Подорожникові (Plantaginaceae)
81.	Полин гіркий	<i>Artemisia absinthium</i> L.	Айстрові (Asteraceae)
82.	Полин звичайний (чорнобиль)	<i>Artemisia vulgaris</i> L.	Айстрові (Asteraceae)
83.	Полин острогін (тархун)	<i>Artemisia dracunculus</i> L.	Айстрові (Asteraceae)
84.	Ревінь пальчастий	<i>Rheum palmatum</i> L.	Гречкові (Polygonaceae)
85.	Реп'яшок звичайний	<i>Ceratocephala vulgaris</i>	Лотосові (Nelumbonaceae)
86.	Родіола рожева (золотий корінь)	<i>Rhodiola rosea</i> L.	Товстолисті (Crassulaceae)
87.	Родовик лікарський	<i>Sanguisorba officinalis</i> L.	Розові (Rosaceae)
88.	Розторопша плямиста	<i>Silybum marianum</i> (L.) Gaertn.	Айстрові (Asteraceae)
89.	Ромашка жовта	<i>Lepidotheca</i>	Айстрові (Asteraceae)
90.	Рута зелена (запашна)	<i>Ruta graveolens</i> L.	Рутові (Rutaceae)
91.	Серпій увінчаний (серпуха красильна)	<i>Serratula coronata</i> L.	Айстрові (Asteraceae)
92.	Сільфія пронизанолиста	<i>Silphium perfoliatum</i> L.	Зонтичні (Apiaceae або Umbelliferae)
93.	Синюха блакитна	<i>Polemonium coeruleum</i> L.	Синюхові (Polemoniaceae)
94.	Собача кропива п'ятилопатева	<i>Leonyrus cardiaca</i> L.	Губоцвіті (Labiatae)
95.	Солодка гола	<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.	Бобові (Fabaceae)
96.	Соя посівна	<i>Glycine hispida</i> (Moench) Maxim.	Бобові (Fabaceae)
97.	Суниці лісові	<i>Fragaria vesca</i> L.	Розові (Rosaceae)
98.	Топінамбур (земляна груша)	<i>Helianthus tuberosus</i> L.	Айстрові (Asteraceae)
99.	Фіалка триколірна	<i>Viola tricolor</i> L.	Фіалкові (Violaceae)
100.	Фізалис голубий	<i>Physalis</i> L.	Пасльонові (Solanaceae)
101.	Фізалис суничний	<i>Physalis</i> L.	Пасльонові (Solanaceae)
102.	Цибуля порей	<i>Allium porrum</i> L.	Лілійні (Liliaceae)
103.	Цикорій дикий (Петрові батоги)	<i>Cichorium intybus</i> L.	Айстрові (Asteraceae)
104.	Цмин пісковий, безсмертник	<i>Helichrysum arenarium</i> (L.) Moench.	Айстрові (Asteraceae)
105.	Чапалоч пахуча (зубрівка)	<i>Hierochloe odorata</i> (L.) Beauv.	Тонконогові (Poaceae)

1	2	3	4
106.	Чебрець звичайний	<i>Thymus serpyllum</i> L.	Губоцвіті (Labiatae)
107.	Чемериця біла	<i>Veratrum album</i> L.	Лілійні (Liliaceae)
108.	Черемша (лук медвежий)	<i>Allium ursinum</i> L.	Цибулеві (Alliaceae)
109.	Чистотіл звичайний	<i>Chelidonium majus</i> L.	Макові (Papaveraceae)
110.	Чорнобривці дрібні	<i>Tagetes minula</i>	Айстрові (Asteraceae)
111.	Чорнушка посівна (нігела)	<i>Nigella arvensis</i> L.	Жовтецеві (Ranunculaceae)
112.	Чоловіча папороть	<i>Dryopteris fijiensis</i> (L.) Schott.	Щитникові (Aspidiaceae)
113.	Шавлія великоквіткова	<i>Salvia tomentosa</i> Mill.	Губоцвіті (Labiatae)
114.	Шавлія ефіопська	<i>Salvia aethiopsis</i> L.	Губоцвіті (Labiatae)
115.	Шавлія лікарська	<i>Salvia officinalis</i> L.	Губоцвіті (Labiatae)
116.	Шавлія мускатна	<i>Salvia sclarea</i> L.	Губоцвіті (Labiatae)
117.	Шніт-ляуф (цибуля)	<i>Allium scorodoprasum</i> L.	Цибулеві (Alliaceae)
118.	Щавель кінський	<i>Rumex convexus</i> Willd.	Гречкові (Polygonaceae)
119.	Яглиця звичайна	<i>Aegopodium podagraria</i> L.	Селерові (Araliaceae)

Найбільш багаточисельною в колекції представлена родина *Asteraceae* – 24 види: *Centaurea jacea* L., *Echinops sphaerocephalus* L., *Leontopodium alpinum* Cass., *Echinacea purpurea* (L.) Moench., *Solidago virgaurea* L., *Pyrethrum majus* (Desf.) Tzvel., *Raponticum carthamoides* Willd., *Arctium lappa* L., *Calendula officinalis* L., *Xanthium strumarium* L., *Inula helenium* L., *Tanacetum vulgare* L., *Artemisia absinthium* L., *Artemisia vulgaris* L., *Artemisia dracunculus* L., *Silybum marianum* (L.) Gaertn., *Silybum marianum* (L.) Gaertn., *Serratula coronata* L., *Helianthus tuberosus* L., *Tagetes minula*, *Achillea millefolium* L., *Taraxacum officinale* Web., *Helichrysum arenarium* (L.) Moench.

Серед представників родини *Labiatae* у колекції 17 видів рослин – *Salvia tomentosa* Mill., *Salvia aethiopsis* L., *Salvia officinalis* L., *Salvia sclarea* L., *Betonica officinalis* L., *Hyssopus officinalis* L., *Dracocephalum moldavica* L., *Nepeta cataria* L., *Lavandula officinalis* L., *Laphantus anisatus* Benth., *Mentha piperita* L., *Mentha arvensis* L., *Origanum vulgare* L., *Melissa officinalis* L., *Monarda didyma* L., *Leonyrus cardiaca* L., *Thymus serpyllum* L. Родина *Fabaceae* представлена 9-ма видами – *Melilotus officinale* L., *Ononis arvensis* L., *Pisum sativum* L., *Onobrychis arenaria* (Kit) DC., *Galega officinalis* L., *Glycyrrhiza glabra* L., *Glycine hispida* (Moench) Maxim., *Trifolium pratense* L., *Faba bona* Mill. Родина *Plantaginaceae* або *Scrophulariaceae* нараховує у колекції 7 видів – *Veronica chamaedrys* L., *Veronica spicata* L., *Linaria vulgaris* Mill., *Verbascum thapsiforme* Schrad., *Digitalis purpurea* L., *Plantago major* L., *Plantago media* L. Серед видів *Rosaceae* – *Fragaria vesca* L., *Geum rivale* L., *Potentilla argentea* L., *Potentilla alba* L., *Sanguisorba officinalis* L.

Слід відмітити, що у колекції Ботанічного саду є лікарські рослини практично від усіх груп захворювань. Отже, наводимо їх класифікацію та представників рослин [3,4,5].

Рослини, які застосовуються при серцево-судинних захворюваннях і хронічному недостатньому кровообігу і містять глікозиди. Серцеві глікозиди входять до складу різних видів рослин цієї групи: валеріана лікарська, звіробій звичайний, конвалія звичайна, копитняк європейський, меліса

лікарська, лимонник китайський, наперстянка пурпурова, петрушка кучерява, собача кропива п'ятилопатева (пустирник).

Рослини, які лікують шлунково-кишковий тракт: алтея лікарська, гірчак зміїний, материнка звичайна, дивина густоквіткова (коров'як), родовик лікарський, перстач сріблястий та білий, кульбаба лікарська, деревій звичайний, пижмо звичайне, полин (гіркий, звичайний та острогін), ромашка лікарська, чебрець звичайний, шавель кінський, бузина чорна, дуб (звичайний, австрійський, каштанolistий, червоний, великопилковий, троянський, скельний, черепистий), звіробій звичайний, березка польова, цикорій дикий, крушина ламка, подорожник великий та середній, пирій повзучий, дурман звичайний, бузина чорна та червона, бадан товстолистий, боби кінські, шавлія лікарська, буквиця лікарська, монарда трубчаста (золота меліса) тощо.

Рослини, які впливають на центральну нервову систему: аралія маньчжурська, левзея сафлоровидна, лимонник китайський, головатень круглоголовий, родіола рожева, омела біла, ехінацея пурпурна, змієголовник молдавський.

Жовчогінні та подразні лікарські рослини: барбарис (звичайний, Гільгіана, колосистий, корейський, Тунберга), береза біла, дрік фарбувальний (жовтило), котячі лапки дводомні (нечуйвітер), кукурудза звичайна, полин гіркий, оман високий, кропива дводомна, ялівець (звичайний, козацький, китайський, лускатий), м'ята перцева та польова.

Рослини, які мають відхаркувальну і пом'якшувальну дію: алтея лікарська, айва японська, васильки справжні, вероніка лікарська, оман високий, конюшина лучна, копитняк європейський, солодка гола, дивина густоквіткова (коров'як), мати- й мачуха, подорожник великий, липа (срібляста, широколиста, серцелиста), фенхель, гісоп лікарський, гравілат річковий, фіалка триколірна, буркун лікарський, чебрець звичайний, шавлія (великоквіткова, ефіопська, лікарська, мускатна).

Сечогінні та антигельмінтозні рослини: ялівець звичайний, мучниця звичайна, хвощ польовий, береза бородавчаста, лаконос американський, лопух великий, гарбуз звичайний, живокіст лікарський, любисток лікарський, фізаліс голубий та суничний.

Рослини, які мають потогінну і жарознижувальну дію: береза бородавчаста, материнка звичайна, кропива дводомна, мати-й-мачуха, подорожник великий, ромашка лікарська, фіалка триколірна, кульбаба лікарська, черемха звичайна та віргінська, козлятник лікарський, калачики лісові, липа серцелиста.

Рослини, які мають кровоспинну дію: барбарис звичайний, барвінок малий, спориш звичайний, звіробій звичайний, подорожник великий, ромашка лікарська, кропива дводомна, шавель кінський, хвощ польовий, деревій звичайний, лопух великий, калина звичайна, грицики звичайні.

Рослини, що використовуються при екземі та інших захворюваннях шкіри: васильки справжні, береза бородавчаста, сухоребрик лікарський, оман високий, нагідки лікарські, каланхое перисте, березка польова, меліса

лікарська, обліпіха крушиновидна, подорожник великий, фіалка триколірна, хвощ польовий, чебрець звичайний, чистотіл великий, чемериця біла, лаванда колосиста, маклея дрібноплідна.

Вітамінні лікарські рослини: береза бородавчаста, глід (звичайний, одно маточковий, український, шарлаховий), гречка посівна, звіробій звичайний, кропива дводомна, мати-й-мачуха, обліпіха крушиновидна, кульбаба лікарська, пижмо звичайне, подорожник великий, горобина звичайна, деревій звичайний, черемха звичайна, шипшина (червонолиста, собача, яблучна), щавель кінський, цибуля порей, шніт-ляуф тощо.

Протирадіаційні рослини: лопух великий (коріння), полин звичайний (коріння), пирій повзучий (кореневище), череда трироздільна (трава), береза біла (молоді гілки), кропива дводомна (квітки), малина (листя), ожина сиза (трава), горобина звичайна (плоди), смородина чорна (плоди), суниця лісова (листя), шипшина (плоди), виноград (листя), суниці лісові (трава), череда (трава) [2,6].

Ботанічне різноманіття лікарських рослин Ботанічного саду ЖНАЕУ може бути цінним генетичним фондом для селекційної роботи, а також базою для збереження асортименту трав'янистих рослин. Майже всі досліджувані види лікарських рослин в умовах культури вегетують, регулярно квітують, плодоносять і є стійкими до кліматичних умов нашого регіону.

Окрасою ботанічного саду є різні види рододендронів – жовтий, голоквітковий, гострокінцевий, даурський, Еймс, канадський, кетевбінський, Лебедура, пукханський, Серса, піхотинський, тупий, Шліппенбаха, японський, Альбрехта, Вазея, агентський, дрібноквітковий, лютеум, м'який, Меттерніха, перекокс, Фаррерас, Фурдома тощо. У медицині використовують листки, які збирають під час цвітіння. Вони містять ефірну олію, стероїди, кумарини, дубильні речовини, флавоноїди, вітамін С тощо. Препарати рододендрона жовтого мають в'язучу, потогінну, ранозагоювальну, протизапальну і болетамуючу дію [3].

Гордістю серед колекції є гінкго дволопатеве (3 дерева), батьківщиною якого є Китай. В Україні його культивують у ботанічних садах і парках, як декоративну рослину. Є декілька дерев гінкго і в міському парку імені Гагаріна. Рослина має дуже гарні листки – довгочерешкові, шкіряні, віялоподібні, з вилчастим жилкуванням, з однією або двома виїмками по краю. Препарати з листків гінкго виявляють спазмолітичну і бактерицидну дію, розширюють судини, поліпшують кров'яне забезпечення мозку і кінцівок, сприяють забезпеченню тканин організму киснем [3].

Не менш важливими є актинідії, юка нитчаста, магнолія, берези (9 видів), граб (3 види), софора японська, робінії, аморфа кущова, катальпа бігніонієвидна, бруслина (2 види), верба (8 видів), тополя (6 видів), в'яз (4 види), садовий жасмин (3 види), гортензія, горіх (5 видів), карія, таволга (6 видів), кизильник (4 види), ірга (3 види), глід (6 видів), керія японська, айва звичайна, мушмула германська, екзохорда Альбарта, бархат амурський,

модрина сибірська та європейська, самшит вічнозелений, айлант найвищий, гледичія колюча, бундук дводомний, тис ягідний, шовковиця (3 види).

Колекційний розсадник “Лікарські рослини” має непересічне пізнавально-культурне значення для численного загалу відвідувачів Ботанічного саду, а також освітнє – як база для студентів агрономічного, екологічного факультетів та факультету ветеринарної медицини ЖНАЕУ, медичних та фармацевтичних навчальних закладів м. Житомира.

Література

1. Лікарські рослини: Енциклопедичний довідник / Відп. ред. А.М. Гродзінський. – К.: Голов. ред. УРЕ, 1990. – 544 с.: іл.
2. Мойсієнко В.В. Екологічний стан лікарських рослин в умовах природних фітоценозів Житомирщини ЖНАЕУ / Житомир 25 років після аварії на ЧАЕС // Вісник ЖНАЕУ, 2012. – № 1. Вісник ЖНАЕУ. – № 1 (30). – т. 1. – 2012. – С.96-103.
3. Мойсієнко В.В. Колекція лікарських рослин ботанічного саду ЖНАЕУ – справжня перлина міста Житомира / Житомиру – 1125 [Матеріали Всеукраїнської науково-краєзнавчої конференції, присвяченої 1125-річчю заснування міста Житомира (6–8 жовтня 2009 р., м. Житомир)] / (Науковий збірник «Велика Волинь». Праці Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині. – Вип. 42). Голов. ред. М.Ю.Костриця. – Житомир: М.Косенко, 2009. – С. 106-109.
4. Мойсієнко В.В. Лікарські рослини / В.В.Мойсієнко. – Житомир, 2012. – 397 с.
5. Мойсієнко В.В., Павлюк Н.В. Лікарські та отруйні рослини, Житомир, 1999. – 163 с.
6. Мойсієнко В.В. Особливості нагромадження радіонуклідів видовим складом лікарських рослин Житомирського Полісся // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції до 200-річчя Нікітського ботанічного саду: «Інтродукція і селекція ароматичних та лікарських рослин». – Ялта, 2009. – С.125-126.